

Vořechovská, Dita

[Kulhánková, Markéta; Sumelidu, Simone. Úvod do studia novořečtiny]

Neograeca Bohemica. 2015, vol. 15, iss. [1], pp. 127-129

ISBN 978-80-260-9671-9

ISSN 1803-6414

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142097>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Μικρά, για το σύνολο ασήμαντα, λάθη ή καλύτερα ανακρίβειες στη μετάφραση βρίσκονται και εδώ, αλλά αποτελούν εξαίρεση. Π.χ. ο γιατρός Βάτσαλαβικ στο διήγημα *Το πιο ακριβό στην Κεντρική Ευρώπη* είχε μουστάκι και όχι γενειάδα όπως αναφέρεται στη σελ. 13, ο αφηγητής δεν υπόθετε ότι οι οικογένεια των Λύκων τους συμπαθούσε, αλλά το αντίθετο (σελ. 113).

Όπως είναι απαραίτητο σε κάθε καλή μετάφραση, μερικές φορές προσθέτονται σύντομες επεξηγήσεις μέσα στο κείμενο, όπως π.χ. στο διήγημα *Ο θάνατος των όμορφων ζαρκαδιών*, όπου αντί για το «μαύρο Κλάντνο» του πρωτότυπου ο μεταφραστής εξηγεί: «το Κλάντνο βουτηγμένο στο κάρβουνο, γενέτειρα του αφηγητή».

Με αυτόν τον τρόπο ο Κώστας Τσίβος κατάφερε να μεταδώσει στους Έλληνες αναγνώστες τις μαγικές εικόνες του Πάβελ, τον γλωσσικό πλούτο του και όπως αναφέρει στον πρόλόγο του ο Δημήτρης Νόλλας: [...] να μεταφέρει στην ελληνική γλώσσα το «κρυφτό» που παίζουν το καθημερινό λαϊκό ύφος του Ότα Πάβελ με τον αυτοσαρκασμό του Γιάροσλαβ Χάσεκ και του Μπόχουμιλ Χράμπαλ και τον μεταξύ τους δεσμό (σελ. 9).

Κυρίως όμως κατάφερε να μεταφέρει σε άλλη γλώσσα έναν κόσμο για τους Τσέχους βαθιά συνδεδεμένο με τον τόπο τους που όμως μέσω καλής μετάφρασης μπορεί να γίνει οικείος και γνώριμος και σε ξένο αναγνώστη.

Η συλλογή *Μια ζωή ψαρεύοντας* είναι πετυχημένη μετάφραση που παρουσιάζει στους Έλληνες αναγνώστες έναν από τους καλύτερους και τους πιο αγαπημένους διηγηματογράφους της τσεχικής λογοτεχνίας.

Markéta Kulhánková – Simone Sumelidu. Úvod do studia novořečtiny.

Brno: Elportál MU, 2015, 142 str. ISBN 978-80-210-7840-6.

<http://is.muni.cz/elportal/?id=1227890>

Dita Vořechovská

Skripta *Úvod do studia novořečtiny* jsou koncipována jako doplňkový materiál ke stejnojmennému kurzu realizovanému v rámci oboru Novořecký jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Materiál je rozdělen do šesti kapitol od periodizace vývoje řeckého jazyka a literatury přes období starověku, Byzance a turecké nadvlády až po zmapování řeckého jazyka a literatury 19. a 20. století.

Pozornost je tedy soustředěna na popis jazykového vývoje řečtiny v jednotlivých obdobích a na přehled vývoje literárního. Každá kapitola je ve svém úvodu zasazena do širšího historického kontextu představujícího nezbytné pozadí pro pochopení souvislostí a kultivace příslušných literárních děl. Text je doprovázen názornými mapkami a ilustračními fotografiemi.

Kapitola věnující se starověku opomíná podrobnější přehled antické řecké literární činnosti, která je předmětem jiného kurzu. Podává nicméně komplexní obraz řeckého jazyka 2. a 1. tisíciletí př. n. l. od (nám známých) počátků řečtiny, přičemž se dotýká jak jednotlivých fází řečtiny od tzv. protořečtiny přes mykénskou řečtinu, starou řečtinu ve formě rozličných dialektů až po helénistickou koiné, tak grafického systému od záznamu slabičného písma pomocí lineárního písma B k hláskovému písmu zaznamenávanému abecedou. V rámci klasifikace starověkých dialektů autorky uvádějí hlavní představitele v případě literárních dokladů daného dialektu. Co se týče literatury helénistického a římského období, jsou uvedeni hlavní představitelé píšíci tzv. literární koiné, ačkoli nechybí zmínka o tzv. atticistickém hnutí, jež poznamenalo literární tvorbu až do 20. století. Jsou také zmíněny literární doklady psané jazykem blízkým dobové mluvené řeči. Popis jazyka helénistického a římského období uvádí řadu změn ve všech oblastech od fonologie po lexikum, které předznamenávají charakteristické rysy současné novořečtiny.

Následující kapitoly, zahrnující podrobnější přehled literatury, jsou pojaty obsírněji. Kapitola pojednávající o byzantské literatuře se věnuje vzniku nových žánrů a kultivaci žánrů typických pro jednotlivá údobí Byzance. Autorky poukazují na neustále se prohlubující rozdíl mezi literární a živou formou řečtiny a mnohovrstevnatý styl byzantských děl na základě toho, jakému publiku byla díla určena. Vzniká tak množství děl jazykově a stylisticky nesourodých s větší či menší mírou archaizace psané formy jazyka pod vlivem tendence napodobování „klasiků“.

Období turkokracie představuje v důsledku historických událostí útlum literární činnosti a její omezení na několik geografických oblastí. Vznikají díla psaná krétským a kyperským dialektem, jejichž představení je doplněno přehledem novořeckých dialektů a lokálních idiomů. Kapitola se zabývá též kořeny literatury, již lze považovat za novořeckou, a zmiňuje první pokus o kodifikaci soudobé novořečtiny v podobě Sofianovy gramatiky. Popis lexika byzantského období a období turecké nadvlády, který se týká přejímání slovní zásoby z cizích jazyků, odráží kontakty Řeků s cizími kulturami, ať už historické nebo literární.

Kapitoly zabývající se 19. a 20. stoletím pojednávají mimo jiné o tzv. jazykové otázce (*katharevusa* vs. *dimotiki*), která se vynořuje na povrch s nástupem osvícenství, provází řeckou společnost celým 19. i 20. stoletím a ovlivnila ji jak v oblasti literární, tak politické. Historický kontext kapitoly o 20. století je doveden až do

nedávných událostí týkajících se řecké dluhové krize (přehled končí předčasnými volbami v Řecku v lednu 2015).

Nedílnou součástí skript je čítanka obsahující ukázky vybraných děl byzantské a novořecké literatury včetně překladu do češtiny, pokud existuje, popřípadě do jiného jazyka, do něhož bylo dané dílo přeloženo. V neposlední řadě publikace obsahuje seznam děl byzantské a novořecké literatury, která byla přeložena do češtiny, a seznam doporučené studijní literatury.

Jedná se o přehledný a srozumitelný výklad vývoje řeckého jazyka od 2. tis. př. n. l. do současnosti a o ucelený výklad byzantské a novořecké literatury. Přestože existuje několik zahraničních publikací, jež popisují vývoj řečtiny od počátků po konec antiky, některé až do současnosti, jakož i dějiny byzantské či novořecké literatury, takto komplexní přehled spojující jazyk a literaturu dosud v češtině nemáme. *Úvod do studia novořečtiny* představuje solidní uvedení do problematiky studia novořecké filologie, který díky snadné dostupnosti v elektronické formě jistě ocení nejen oboroví studenti.

Pavla Smetanová – Yiannis Koreček. Řecká ruleta. Příběhy lidí v nejisté době. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015, 118 str. ISBN 978-80-7422-439-3.

Markéta Kulhánková

Pavla Smetanová je svého druhu českou průvodcovskou celebritou, a to díky svým bloggerským aktivitám (<http://www.ostrovanka.cz/>, <http://www.cesivrecku.cz/>), knižním verzím svých zápisků (*Příběhy z olivového ostrova aneb Když na Korfu kvetou mandloně*, 2009; *Pod cypřišem se sklenkou ouza*, 2012), průvodci po Korfu (*Korfu. Bez průvodce*, 2010 a 2. aktualizované vydání 2015) a beletristicky zpracovaným zážitkům z cest po světě (*Sonjin deník*, 2014 – všechny tituly v Nakladatelství Lidové noviny).

Pro svůj zatím poslední knižní počín spojila síly s Yiannisem Korečkem, politologem a ekonomem specializujícím se na současné Řecko a řecko-české vztahy. Cílem obou spoluautorů bylo přiblížit českým čtenářům řeckou ekonomickou krizi způsobem živějším a čtivějším, než to činí publicistika nebo odborné analýzy, jež si navíc často protiřečí. To je koncept, který na jedné straně může téma zpřístupnit většímu